

USKO, TIEDE JA RAAMATTU V

TAPIO PUOLIMATKA

Tapio Puolimatka toimii kasvatuksen teorian ja tradition professorina Jyväskylän yliopistossa (opetusalanään tieteenfilosofia ja kasvatustilosofia) ja käytännöllisen filosofian dosenttina Helsingin yliopistossa.

- **USKO, TIEDE JA RAAMATTU**
Väliotsikot, kuvat, tehosteet ja referointi: Väinö Hotti

”Sillä laittomuuden salaisuus on jo vaikuttamassa; jahka vain tulee tieltä poistetuksi se, joka nyt vielä pidättää, niin silloin ilmestyy tuo laitton, jonka Herra Jeesus on surmaava suunsa henkäyksellä ja tuhoava tulemuksensa ilmestyksellä, tuo, jonka tulemus tapahtuu saatanan vaikutuksesta valheen kaikella voimalla ja tunnusteilla ja ihmeillä ja kaikilla vääröyden viettelyksillä niille, jotka joutuvat kadotukseen, **sentähden etteivät ottaneet vastaan rakkautta totuuteen**, voidaksensa pelastua. Ja sentähden Jumala lähettää heille väkevän eksytyksen, niin että he uskovat valheen, että kaikki ne tuomittaisiin, jotka eivät ole uskoneet totuutta, vaan mielistyneet vääröyteen” (2. Tess.2:7-12).

Rakkaus totuuteen

”Yksi keskeinen motiivi, jonka tulisi ohjata tutkijan työtä, on rakkaus totuuteen. Rakkaus totuuteen on edellytys tieteellisen työn luotettavuudelle, mutta se ei seuraa luonnostaan pelkästään siitä, että ihminen on järjellinen olento. Ihmisen järjellisyys voi johtaa hänet myös tavoittelemaan omaa etuaan ja asettamaan sen ensisijaiseksi totuuteen nähden silloin, kun ne ovat ristiriidassa keskenään” (277).

”Jos tutkija luo epärealistisen optimistisen käsityksen omista motiiveistaan tässä suhteessa, hän alkaa kuvitella tavoittelevansa totuutta silloinkin, kun häntä itse asiassa ohjaa oman edun tavoittelu. Lisäongelmana on se, että ihmisessä on totuuden rakkauden ja tiedonhalun ohella myös sellaisia motiiveja, jotka tekevät ihmisen haluttomaksi kohtaamaan totuuden itsestään. Esimerkiksi Erik Ahlmanin (1892-1952) mukaan ihmiselle on luontaista itsepetostaipumus...Tällainen itsepetostaipumus näyttäisi voivan kyseenalaistaa tieteellisen tutkimuksen

luotettavuuden, koska se vaikuttaa tieteellisen käsitteenmuodostuksen ytimessä” (277-278).

”Ihmisen arvokäsitykset puolestaan ovat sidoksissa siihen, miten hän ymmärtää ihmisen alkuperän ja ihmiselämän tarkoituksen” (278).

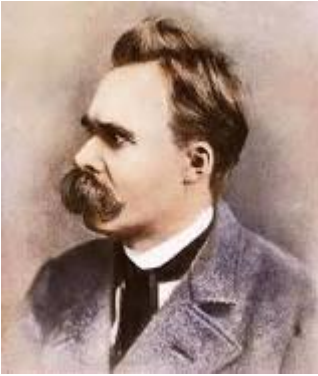
”kaiken tieteellisen tutkimuksen taustalla vaikuttaa ´uskonnollinen perusmotiivi`, joka ohjaa tieteellistä työtä. Tätä perusmotiivia hallitsee ihmisen suhde Jumalaan, joka voi olla myönteinen tai kielteinen. Tämä merkitsee sitä, ettei ole olemassa neutraalia asennetta Raamatun tekstien tutkimiseen. `Jos jokaisella ihmisellä on tietty eksistentiaalinen asenne kristilliseen lähestymistapaan, ja jos tämä asenne vaihtelee horjumattomasta uskosta horjumattomaan epäuskoon, missä tarkalleen on ´neutraali` piste tällä jatkumolla?` (Stell 2005:80.) (278).

”ettei ongelma ole pelkästään niissä, jotka samaistuvat Paavaliin vaan yhtäläillä niissä, jotka eivät halua samaistua häneen. Jokaisella on jokin suhde Paavalin argumenttiin ja tämä ohjaa kunkin tulkintaa Paavalista. Se, jonka on helppo samaistua Paavaliin saattaa vaatia Paavalin auktoriteettia itselleen. Sellainen taas, jonka on vaikea samaistua Paavaliin saattaa etsiä sellaista auktoriteettia, jonka varassa voi vastustaa Paavalia” (279).

”Tieteisuskoinen naturalismi ei riittävästi tiedosta, että se ei todellisuudessa täytä objektiivisuuden ja puolueettomuuden kriteerejä, vaikka nämä arvot ovat keskeisiä sen itseymmärryksessä. Tieteisuskoiset naturalistit eivät tee riittävää eroa oman itseymmärryksensä pohjana olevien arvojen ja tutkimustyönsä todellisen luonteen välillä. Juuri syvimpien arviointien tasolla on kaikkein helpointa tulla petetyksi. (Taylor 1976:282- 283;299). (280).

”Syvimpien arviointiensä tasolla ihminen elää helposti harhakuvien ja vääristyneiden käsitysten vallassa; ihmisen on lähes mahdotonta kohdata totuutta itsestään. Tämä tietysti vääristää kaiken toiminnan” (281).

”Ihmisen ajattelu tarvitsee lähtökohdan, josta käsin on mahdollista saavuttaa kokonaisnäkemys todellisuuteen. Tämä pyrkimys on luontainen ihmiselle Jumalan luomana olentona, jonka on tarkoitus keskittää koko olemassaolonsa Jumalan palvelukseen. Tämä sama taipumus johtaa Jumalasta vieraantuvan ihmisen etsimään ehdotonta lähtökohtaa jostakin osasta luomakuntaa. Tämä pyrkimys ilmenee ihmisellä helposti tietynlaisena itsejumalointina, jossa hän kuvittelee jonkin oman kykynsä, tässä tapauksessa tieteellisen ajattelun, olevan kaikkivoivan. Tämän itsejumaloinnin looginen seuraus on, että ihminen kokee Jumalan ilmoituksen tarpeettomaksi” (281).

Friedrich Wilhelm Nietzsche
15.10.1844 – 25.8.1900

Nietzsche

*”**Nietzchen** mukaan ihminen voi olla täysin vapaa vain jos Jumala on kuollut. Siispä ihmisellä on tarve torjua Jumala pois tietoisuudestaan” (282).*

”Miten olisi mahdollista arvioida sen väitteen todenperäisyyttä, että ihmiset torjuvat Jumalan pois tietoisuudestaan? Tällaisen väitteen totuuden arviointi edellyttää syvällistä itsetuntemusta...Tällaista arviota ihmisen on vaikea suorittaa tukeutumalla pelkästään omaan harkintaansa, koska torjunta rajoittaa ihmisen mahdollisuuksia tuntea itseensä...Siksi hän tarvitsee ulkoapäin tulevaa valoa. Koska ihmisen on omin avuin vaikea tulla tietoiseksi torjunnastaan, hän tarvitsee Jumalan ilmoitusta. (Rea 2005.)” (283).

”Jos ihminen on henkilökohtaisessa elämässään kyvytön kohtaamaan totuutta itsestään ja suhtautuu kysymyksiin ennakkoluuloisesti, samat ennakkoluulot siirtyvät myös tieteelliseen tutkimukseen” (283).

”joka tapauksessa ateistinen tapa harjoittaa teologiaa on varmin tapa tuhota teologiset tiedekunnat. Jos lopulta käy niin, että opiskelijamme lukevat Uutta testamenttia pelkästään samalla tavalla kuin Homerosta ja eksegeettimme selittävät sitä kuten Homerosta ja tietoisesti torjuvat pois jokaisen ajatuksen, joka kohdistuu Jumalaan, silloin teologiset tiedekunnat ovat menettäneet merkityksensä. (Sclatter 2002:242.) (302).

Apinan jälkeläinen ei ole luotettava

”Jos ihmisen älylliset kyvyt kuten havainto, muisti ja järjellinen päättely ovat kehittyneet täysin sattumanvaraisen prosessin tuloksena, ei ole mahdollista järkevästi olettaa, että ne olisivat luotettavia” (303).

”Kumotessaan uskon älyllisten kykyjen luotettavuuteen ne kumoavat myös kaikki ne uskomukset, jotka perustuvat älyllisille kyvyillemme, ja siten myös uskon

naturalismiin ja evoluutioteoriaan. Siinä näiden teorioiden itsensä kumoava luonne" (303).

"Ateistisesti ymmärretyn evoluutioteorian pohjalta olisi syytä olettaa ihmisen älyllisten kykyjen kehittyvän luotettaviksi ainoastaan sikäli kuin luotettavuudella on merkitystä eloonjäämisen kannalta" (304).

Apinaan luottaminen

"Minussa herää aina hirvittävä epäily, onko ihmismielen muodostamilla vakaumuksilla mitään arvoa, ovatko ne ollenkaan luotettavia, ottaen huomioon, että ihmismieli on kehittynyt alempien eläinten mielistä. Luottaisiko kukaan apinan mielessä kehittyneisiin vakaumuksiin, jos sen mielessä on yleensä mitään vakaumuksia. (Darwin 1887:1:315-316.)" (304).

"Missä minä olen, tai mikä? Mistä olen saanut olemassaoloni ja mihin tilaan palaan? Kenen suosiota minun tulisi etsiä ja kenen vihaa pelätä? Mitkä olennot ympäröivät minut? Keneen minulla on vaikutusta tai kenellä on vaikutusta minuun? Minua hämmentävät kaikki nämä kysymykset ja alan kuvitella itseni kaikkein kurjimmassa mahdollisessa tilassa, syvimmän pimeyden ympäröimänä ja täysin vailla mahdollisuutta käyttää jäseniäni ja kykyjäni. (Hume 1951:269.)" (305).

Jumalan kuva luotettava älyllisesti

"Koska teismien mukaan Jumala on luonut ihmisen älylliset kyvyt, on perusteita olettaa, että ihmiselle on luotu edellytykset totuuden löytämiseen. Niinpä teistillä on peruste uskoa, että älylliset kyvyt on suunniteltu sellaisiksi, että ne antavat oikein toimiessaan tietoa todellisuudesta. Siten teismi on sopusoinnussa järjellisyiden ja tiedon kanssa, mutta ateismi ei tarjoa perusteita pitää inhimillistä tietoa luotettavana yleensä, ja erityisesti se tekee vaikeaksi uskoa arvointutioiden ja abstraktin päättelyn tiedolliseen perusteltavuuteen" (305-306).

”Jumalan todellinen läsnäolo maailmassa ja hän luomistyönsä on sekä tieteen että taiteen perustana” (307).

”Oletus Jumalan kuolemasta merkitsee objektiivisen merkityksen ja tiedon luotettavuuden katoamista” (307).

Teismi merkitsee tervettä ajattelua

”Teistin on luonnollista olettaa, että ihmisen järki, havainnot ja intuitiot tarjoavat hänelle kosketuksen todellisuuteen ja että sanat onnistuvat välittämään tietoa todellisuudesta. Kaikkivaltias, kaikkitietävä ja hyvydessään täydellinen Luoja tuskin loisi omaksi kuvakseen olentoa, joka olisi täysin erotettu todellisuudesta” (307-308).

”Osittain ongelma liittyy ihmisen rajallisuuteen: äärellinen ihminen ei pysty luotaamaan ääretöntä Jumalaa. Toiseksi ongelma on eettinen: ihminen ei halua tuntea täysin hyvää ja kaikkivaltiasta olentoa, koska se paljastaisi hänen oman turmeluksensa. Siksi kristillisen teismin mukaan Jumalan on ilmoitettava itsensä sekä sanallisesti että henkilökohtaisesti, jotta hänet voitaisiin tuntea” (308).

”Aitoa itsetuntemusta tutkija ei taas voi saavuttaa, jollei hän ymmärrä niitä tekijöitä, jotka ovat olleet olennaisesti muokkaamassa häntä ihmisenä ja jollei hän halua kohdata totuutta itsestään. Ymmärtääkseen itseään tutkijan täytyisi saada käsitys alkuperästään” (308).

Supranaturalismi oikeassa

”Kristillisen supranaturalismin mukaan Jumalan ilmoituksen seurauksena ihminen tietää jotakin, mitä hänen ei muuten olisi ollut mahdollista tietää” (310).

”Ilmoitus tarjoaa meille ainutlaatuista tietoa ensisijaisesti siitä, millainen olento Jumala on. Tähän tietoon perustuu myös tieto siitä, millainen olento ihminen on, koska ihminen on luotu Jumalan kuvaksi” (311).

”Mitään yksityiskohtaa ei voi ymmärtää oikein, jos sitä ei suhteuteta oikeaan käsitykseen kokonaisuudesta. Oikea kokonaiskäsitys auttaa erottamaan olennaisen epäolennaisesta, tärkeän vähemmän tärkeästä” (312).

”Kristillisen supranaturalismin mukaan ihmiselle on syntiinlangenneessa tilassaan ominaista itsepetostaipumus, ihminen tarvitsee rohkeutta kohdata totuus itsestään. Koska itsepetostaipumus saa ihmisen muodostamaan liioitellun myönteisen kuvan itsestään, ihminen tarvitsee rohkeutta kohdata oma pahuutensa. Ihminen tarvitsee myös vapautusta syyllisyydestään, jonka itsetuntemus hänelle paljastaa. Syyllisyyden taakka on ihmiselle niin vaikea kantaa, että hän välttää tuntemasta todellista

syllisyyttään, jos hänellä ei ole tietoa siitä, miten hän voi syllisyydestä vapautua”
(313).

”Kristus on Dooyeweerdin mukaan tieteellisen ajattelun perimmäinen lähtökohta, sen **Arkhimedeen piste**, josta käsin koko todellisuus tulee ymmärrettäväksi ja tieto saa perustelunsa” (331).

”Naturalistisen tieteen ja filosofian ongelmana on, että se etsii varmuutta sellaisesta, mikä rajallisuutensa takia ei voi tarjota lopullista varmuutta. Ihmisen järkeen ei ole mahdollista perustellusti luottaa, ellei järjen alkuperä ole järjellinen”
(332).